Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle; valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta komission täytäntöönpanoasetukseksi COVID-19-pandemiasta johtuvista poikkeuksellisista toimenpiteistä kolmannelle viiteajanjaksolle (2020–2024) koskien yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan suorituskyky- ja maksujärjestelmää (U 40/2020)

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa asiantuntijalausuntopyynnöstä ja esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Taustaa

COVID-19-pandemian myötä lentoliikennemäärät ovat romahtaneet maailmanlaajuisesti. Eri jäsenmaiden tekemistä toimenpiteistä, kuten valtioiden rajojen sulkemisesta, sekä matkustajamäärien ehtymisestä johtuen lentoyhtiöillä on ollut koko Euroopan alueella merkittäviä taloudellisia vaikeuksia. Euroopan komission ehdotus komission täytäntöönpanoasetukseksi COVID-19-pandemiasta johtuvista poikkeuksellisista toimenpiteistä kolmannelle viiteajanjaksolle (2020–2024), jatkossa *täytäntöönpanoasetusehdotus*, koskee yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan suorituskyky- ja maksujärjestelmää. Sen tavoitteena on edistää Euroopan lentoliikennealan toipumista COVID-19-pandemiasta johtuvasta lentoliikennemäärien romahduksesta ja siitä seuranneesta taloudellisesta kriisitilanteesta.

Komissio antoi täytäntöönpanoasetusehdotuksen Yhtenäisen ilmatilan komitean jäsenille 10.7.2020. Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission toimenpiteitä vuosien 2020 ja 2021 tarkastelemisesta yhtenä ajanjaksona sekä hintoihin siirrettävien korotusten hajauttamisesta pidemmälle aikajaksolle kuin nykysääntely mahdollistaisi. Tarkoituksena on äänestää ehdotuksen puolesta 8.9.2020 järjestettävässä Yhtenäisen ilmatilan komitean kokouksessa.

Yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan suorituskyky- ja maksujärjestelmä

Euroopan komissio vahvistaa viiden vuoden mittaisen viiteajanjakson ajaksi perusteet lennonvarmistuspalveluiden hinnoittelulle. Lennonvarmistuksen hinnat muodostetaan ennustettujen kustannusten sekä ennustettujen liikennemäärien perusteella. Toteutuneita kustannuksia ja liikennettä verrataan ennusteisiin jälkikäteen. Tietyt raja-arvot ylittävät ennakoimattomat muutokset viedään takautuvasti vuoden n + 2 hintoihin, jolloin hinnoittelussa voidaan ennakoimattomia tulonmenetyksiä periä takaisin ja tuottoja palauttaa.

Näin ollen vuoden 2020 liikennemääristä johtuvat poikkeamat lisättäisiin vuoden 2022 hintoihin. Koska vuoden 2020 liikennemäärät ovat merkittävästi matalammat kuin on ennustettu, olisi nykysääntelyn nojalla ilmatilan käyttäjän maksettava huomattavan korkeita lennonvarmistusmaksuja vuonna 2022.

Keskeiset muutokset

Ehdotuksessa tarkasteltaisiin vuosia 2020 ja 2021 yhtenä ajanjaksona, ja liikennemäärien vähentymisestä aiheutuvat korotukset lennonvarmistuspalvelumaksuihin hajautettaisiin pidemmälle aikajaksolle lentoyhtiöiden taloudellisen tilanteen helpottamiseksi. Nämä korotukset jaettaisiin suorituskykyasetuksen ”vuosi n + 2” -lähtökohdan sijaan viiden vuoden aikavälille alkaen vuodesta 2023 laskien. Jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voisi kuitenkin pidentää ajanjaksoa yhteensä seitsemään vuoteen. Lisäksi ehdotuksella muutettaisiin unionin ja kansallisen tason kustannustehokkuutta koskevia suorituskykytavoitteita poikkeuksellisesti kesken viiteajanjakson, minkä seurauksena tulisi päivittää vuonna 2019 kansallisesti tai toiminnallisten ilmatilalohkojen tasolla laaditut alustavat suorituskykysuunnitelmat vastaamaan paremmin nykyistä tilannetta.

Ehdotuksen vaikutukset

Komission täytäntöönpanoasetusehdotuksessa esitetyt toimet merkitsevät helpotusta ilmatilan käyttäjille, eli erityisesti lentoyhtiöille, kun liikennemäärän romahduksesta johtuvat lennonvarmistuspalvelumaksujen hinnankorotukset hajautettaisiin pidemmälle aikavälille kuin voimassa oleva sääntely mahdollistaisi. Vastaavasti lennonvarmistuspalveluntarjoajat saisivat siis hinnankorotukset viiden (tai seitsemän) vuoden kuluessa, millä olisi tilapäisiä vaikutuksia niiden tuloihin. Suomessa lennonvarmistuspalveluita tarjoaa ilmailulain (864/2014) 108 §:n nojalla Suomen ilmatilaan ilmaliikennepalvelun tarjoajaksi nimetty Air Navigation Services Finland Oy (jäljempänä ANS Finland).

Lennonvarmistusmaksujen hajauttaminen olisi keino sovittaa ilmatilan käyttäjien ja lennonvarmistuspalveluntarjoajien intressit yhteen. Lentoyhtiöiden maksukyvyttömyyteen ajautumisen estäminen on myös lennonvarmistuspalveluntarjoajien näkökulmasta tarpeellista, koska niiden liiketoiminta perustuu lentoyhtiöiltä saatuihin maksuihin. Täytäntöönpanoasetusehdotuksen myötä on kuitenkin syytä seurata kansallisesti ANS Finlandin taloudellista tilannetta ja arvioida mahdollisen tukijärjestelyn tarvetta.

Mira Karppanen
Neuvotteleva virkamies
Verkko-osasto